

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 80— Cor.
Pe jumătate an . . . 40—
Pe 3 luni . . . 20—
Pe o lună . . . 7—

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 100 franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1 a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 1 Gor.
Manuscrisurile nu se în-
napolază.

Socialiștii români.

Consiliul național român a fost anunțat ieri pe telefon de conducerea fracțiunii române a partidului social-democrat că este de perfect acord cu lucrările prealabile și cu principiile cari se vor enunța de către Marea Adunare națională dela Alba-Iulia.

Trebue să mărturisim că ne-a căzut o piatră de pe inimă. Cu două zile mai înainte agenția telegrafică maghiară și foile ungurești căutau să creeze dificultăți în străinătate Consiliului național român înarmând mai ales pe socialiștii români contra lui. I se reproșă Consiliului că în simul său n'ar fi unitate de vederi, că hotărârile și enunțările n'ar avea o legitimitate perfectă, și că manifestul către popoarele culte n'ar acoperi și concepția socialiștilor români. Publicul românesc sta nedumerit și îngrijat de atitudinea asta sectaristă a socialiștilor noștri, ba lua în nume de rău conducătorilor partidului național român de ce a ținut cu orice preț ca în ceasurile aceste mari să fie consultată în afacerile noastre obștești și această disparență minoritate a poporului nostru: socialiștii.

Să nu se uite însă că în Ungaria cel mai democrat și liberal partid este partidul național român. În activitatea parlamentară s'a dovedit partidul nostru ca cel mai progresiv, cel mai înțelegător pentru exigențele vremii, pentru nevoile tuturor păturilor sociale cari constituiesc: **poporul**. Partidul național român a prezentat în casa țării cel mai radical proiect de lege electorală, a cerut vot universal, pentru ambele sexe, și n'a făcut târg, n'a încheiat compromisuri cu convingerile sale politice cum au făcut socialdemocrații cari s'au aliat cu oprimatorul naționalităților, Váczsonyi.

Nu-i deci surprinzător, ba este chiar firesc, ca partidul național român, consecvent principiilor sale, să se intereseze și de opiniile minorității socialiste române al cărei loc nu este acolo sub epitropia partidului social-democrat care a oscilat în principii, ci aci în partidul nostru național unde se bucură de o paritate perfectă.

Socialiștii români erau datori să ia o atitudine hotărâtă pentruca opinia noastră publică să nu fie pradă vestilor tendențioase despre o deosebire de vederi în Consiliul național român în care ei au paritate. Au și făcut-o. Luni și-au trimis din Budapesta reprezentantul lor la Marele Sfat Național din Arad, pe d. Ion Flueraș care a făcut un expozeu limpede despre prerogativele clasei muncitorești a Românilor, despre garanțele ce le cer ei în noul stat român, și a cerut ca să fie informat despre proclamațiile adunării naționale din Alba-Iulia. Bărbații noștri i-au stat la dispoziție cu informațiuni detaliate, și-a precizat până în pânzele albe convingerile politice, au stăruit cu bunăvoință și răbdare asupra drepturilor legitime ale socialiștilor români, cari au o menire importantă și vor constitui o clasă puternică și înfloritoare în noul stat în

ale cărui organe de conducere vor fi reprezentate toate minoritățile și clasele, unde se vor bucura de perfectă libertate toate națiunile și confesiunile, și în urmă, d. Flueraș a fost pus în curent cu principiile cari vor fi enunțate de Adunarea Națională dela Alba-Iulia, principii cari privesc și drepturile juste ale muncitorimeii românești.

D. Flueraș a plecat la Pesta unde a ținut conștiături cu tovarășii săi români, iar rezultatul conștiăturilor a fost comunicat pe telefon Marelui Sfat Național: perfect acord de vederi.

Ținuta aceasta, clară și hotărâtă a socialiștilor români desavuiază armele neloiale ale domnului Iászi, care este autorul intelectual al instigărilor contra Consiliului național român, instigări făcute parte la socialiștii români, parte în proclamația lipsită de elan și de inspirație, subscrisă de Károlyi, parte prin cele jumătate de milion de tipărituri volante pe cari agenți fără scrupule le răspândesc printre țărani noștri. Noi ne-am temut mai ales de-o influințare a atitudinii socialiștilor români. Ei, însă, s'au desrobii de partidul social-democrat, nu-i mai vrea epitropia politică, nu mai sunt mameluci cari să renunțe la exercițiul rațiunii proprii, ci acum sunt în clar cu chemarea lor obștească la care-i chiamă marile și veșnicile interese de viață ale neamului românesc. N'avem decât să-i felicităm pentru demnitatea de care au dat dovadă că sunt conștienți.

Socialiștii români astăzi știu că România nu mai este țara boierilor și feudalilor, ci țara în care regele Ferdinand a renunțat la imensele domenii ale Coroanei, țara în care familia Brătianu este hotărâtă să împartă la țărani pământul lucrat de spița ei 500 de ani, — țara în care nu-i boier care să nu se fi convins, că împământarea țărănilor și proletarilor este o **necesitate națională** și singura dovadă de patriotism.

Ajunși odată la acest acord, nu ne mai îndoiim că socialiștii români ne vor da mâna de ajutor la opera mare **constructivă**. Întâiu de toate noi îi considerăm pe socialiștii români ca pe o parte integrantă a poporului nostru, o parte organică vie dela a cărei funcțiune normală depinde toată structura societății noastre. Li vom ruga deci pe ei să stărpească la noi bolșevichismul lui Racovski. Bolșevichismul este o excentricitate, o surescenență bolnăvicioasă a socialismului marxist și-a făcut deja examenul în Rusia dovedindu-se ca o plagă pentru omenime. Conceptiile socialiste ale lui Marx nu pot fi traduse în realitate ad litteram, întocmai ca și conceptiile liberaliste ale lui Smits. O societate întocmită după comunismul contemplant de Marx ar duce la un sclavaj și la o tiranie care ar fi tot așa de detestabilă — căci omoară inițiativa individuală — ca și fostele regimuri ungurești pe deoparte, pe de alta cum de detestabilă ar fi o societate în care oricine ar face ce ar voi și libertatea individuală n'ar avea nici o limită — atunci

ar fi făcută imposibilă societatea peste tot. Adevărul este undeva la mijloc și chiar Internaționala din Berna l-a văzut în soliiile vremii nouă așa de limpede stilizate de Wilson. Societatea viitoare se va clădi pe temelia tare a dreptului de liberă dispunere de sine al fiecărei națiuni: trebue să se formeze state naționale pentruca să înflorească **toate straturile societății**, trebue să se înlătore sclavajul politic pentruca toți cetățenii să aibă libertatea de mișcare și să ajungă la maturitate intelectuală. Întâia condiție a progresului este deci **desrobirea națională**, după care cu toții ne vom strădui să aranjăm interiorul casei noastre după cea mai dreaptă rațiune. Ne vom simți foarte îndatorați, dacă socialiștii noștri vor opune rezistență spiritului destructiv și imoral al anarhismului lui Racovski — bolșevic fără patrie și scrupule.

Adunarea Națională dela Alba-Iulia să găsească toate clasele sociale înfrățite, unite și hotărâte să proclame desrobirea națională.

Ion Clopoșel.

Zi de zi

Judecata timpului.

Acolo unde elementele deținătoare ale puterii politice au recunoscut spiritul timpului, transformările s'au operat fără sguduiri, chemarea la viață politică a tuturor elementelor s'a făcut fără altă intervenție. În părțile unde persoanele conducătoare s'au încăpăținat în menținerea unor privilegii, de mult anacronice, statul trebue să sufere adânc transformări, cari au intronat în locul ordnei vechi, haosul nerăbdării și primejdiiilor. Așa a fost în Rusia, așa e azi la noi.

Dispariția ei a descătușat sufletul popoarelor până acum robite, lume nouă a rupt orice legătură cu lumea veche. Sbirii regimului sclăviei înțeleg, că rămânerea lor în slujba lumii noi e o imposibilitate. Numele partidelor politice, ale vechiului regim au dispărut din dicționarul parlamentar. Politicianii exponenți ale acelor partide, politicește au pierit. După cum a pierit cu Habsburgii epoca imperialismului maghiar, a subjugării românești, trebue să dispară și vor dispărea și mâinile executive ale puterii urgisite.

Din clădirea veche a statului, acum și nu mai târziu, vor lipsi elementele neapte noiei alcătuiri.

Statul ce trebue să reziste furtunilor tuturor vremurilor va fi zidit doar din granit și nu din bărne putrede.

Selecția aceasta e un imperativ natural. S'au dus din politică vechii politicieni, se vor duce toți funcționarii, cari nu au servit decât unilateral statul, interesele egoiste ale unei clase, ale unei politici ucigătoare.

Selecția aceasta s'a pornit cu cel dintâi val al viforului vremii curățitoare. Și dacă se duc, noi le zicem drum bun.

Noi serbăm învierea dreptății adevărate. Ei formează conductul lung al erei de demult.

Din toate părțile Transilvaniei sosesc știri că funcționarii statului de origine ovrelască ori maghiară renunță de bună voie la oficii, așa notarii, fibirarii, judecătorii. Simțesc și ei suflul vremii de libertate care-i mătură și se roagă de Români să facă bine să le ia locul. Timpul curăță, timpul desleagă problemele cele mai dificile. Până la conferința de pace sperăm să nu mai rămâie nici un funcționar al regimului vechiu unguresc, toți se vor pocăi, și-și vor cere iertare că Români i-au suferit prea mult.

Neiertătoare e judecata timpului...

Circulara Sinodului episcopesc

Către iubitul cler al mitropoliei ortodoxe-române din Ungaria și Transilvania.

Ideile mărețe și creștinești din soliile marilor bărbați, pe cari duhul vremilor de azi i-a ridicat de conducători ai celor mai alese popoare din lume, au produs o epocală prefacere și 'n vieța națională a poporului român din Ungaria și Transilvania.

Astăzi toată lumea recunoaște fiecărui popor dreptul de a dispune liber asupra sa. Fostul împărat și rege Carol a renunțat la tron și, deslegând pe toți de jurământul făcut față de tron, a recunoscut și el pentru fiecare popor dreptul de a-și croi soarta sa.

În conștiința acestui principiu fundamental pentru viitoarea dezvoltare și organizare a poporului nostru român și a situației, ce astfel s'a creat, trebuie să recunoaștem cu toții, că marea adunare națională convocată, sau mai bine și mai popular zis *marele stat al națiunii române*, dela care are să emaneze puterea și dreptul *inaltei noastre stăpâniri naționale*, este chemată să fie cea mai înaltă autoritate națională a poporului român. Acest mare sfat, fiind compus din Preasfinții Episcopi, din dignitarii Bisericilor românești, din membrii tuturor instituțiilor și așezămintelor noastre, din membrele Asociațiilor noastre de femei, din intelectuali, din meseriași și muncitorii industriali-comerciali, din țărani noștri și tinerii de bună speranță, cu un cuvânt din toate păturile sociale ale poporului — este însăș națiunea întreagă, este reprezentantul ei cel mai genuin.

Sfânta tradițiune a Bisericii noastre ortodoxe răsăritene a fost în slujbele sale totdeauna cu deosebită luare aminte la autoritatea sau stăpânirea lumescă. Cu atât mai vărtos trebuie să o facă aceasta Biserica poporului român, pusă pe temelii naționale. Neamul întreg și conducătorii ei, mai ales în aceste zile de prefacere, au lipsă de ajutorul Celui de sus. Dreptaceea Preasfințitul Sinod Episcopesc al mitropoliei ortodoxe-române din Ungaria și Transilvania — în scopul implorării aceluia ajutor — a aflat de lipsă a se întruni, și în fața situației de azi a dispune următoarele:

1. Pomenirea persoanei Domnitorului se omite din toate rugăciunile, cântările și cetrile *liturgice*.

2. La serviciile divine principale și adevărate la vechernie, utrenie și sf. liturgie *în locul ecteniei pentru Domnitor* ne rugăm astfel:

a) La ectenia mare: *(Cu pace Domnului să ne rugăm)*, adaugem:

„Pentru înalta noastră stăpânire națională și pentru marele stat al națiunii române — Domnului să ne rugăm”.

b) La ectenia întreită dela aceleași trei slujbe: „Lucă ne rugăm pentru înalta noastră stăpânire națională, și pentru marele sfat al națiunii române, pentru luminarea, îndreptarea, pacea, sănătatea, mântuirea și ieratarea păcatelor lor — și pentruca Domnul Dumnezeu mai ales să le deie spor, și să le ajute într-o toate lucrările lor spre binele obștesc”.

c) La ieșirea cu sfințele daruri, după pomenirea Episcopului:

„Pe înalta noastră stăpânire națională și pe marele sfat al națiunii române, — Domnul Dumnezeu să le pomenească într-o împărăția sa”.

3. La toate celelalte servicii divine — din toate molitvele, ecteniile, cântările și cetrile — se lasă necetite părțile, în cari se pomenește Domnitorul și n'au să fie înlocuite de fel. Tot astfel la *proscomidie* se omite scoaterea părțicelei pentru Domnitor.

4. La toate sf. liturgii — după rugăciunea amvonului — se cetește următoarea *Rugăciune de în-genunchiare*:

Iară și iară — plecând genunchii noștri — Domnului să ne rugăm.

Doamne Dumnezeu nostru! Păcătuit-am Tie și noi și părinții noștri; rățăcit-am dela calea adevărului și lumina dreptății nu ni-a strălucit nouă, și soarele nu ni-a răsărit nouă. Și iată robi suntem în pământul, ce ai dat părinților noștri, spre a mânca rodul lui și bunătățile lui.

Drept ești, Doamne, și drepte sunt judecățile Tale. Drept ești, Doamne, și toate lucrurile Tale, și toate căile Tale sunt milă și adevăr și judecată adevărată, și drept judeci în veac.

Cutremurat-ai pământul, Doamne! Cine este asemenea Tie mărit într-o sfinți, minunat într-o mărire, făcător de minuni!?

Iată, noi venim la Tine, că Tu ești Dumnezeu nostru, căci Tu ai zis: „O, poporul meu! Rana ta este dureroasă; pedeapsa fărădelegii tale impli-

nit-u-s'a; scoală-te. Eu sunt Domnul Dumnezeu vostru; Eu sunt cu tine; de voi și nimici toate popoarele, între care Te-am împrăștiat, pe tine nu te voi nimici. Sfărma-voiu jugul de pe tine și voi rumpe cătușile tale; largi-voiu hotarele tale; aduna-vă-voiu dintre popoare și vă voi strânge din țările, în cari sunteți împrăștiați; restatori-voiu judecătorii tăi, ca mai înainte, și sfetnicii tăi, ca la început”.

Și acum, Doamne Dumnezeu nostru, cel mare, cel puternic, cel ce păzești legământul și îndurarea; Dumnezeu cel mare în sfaturi, puternic în lucruri, ai căruia ochi sunt deschiși asupra tuturor faptelor fiilor oamenilor; Cel ce înalți pe cei smeriți și ridici la mântuire pe cei ce plâng, care zădărnicești sfaturile celor vicleni, pentru ca mâinile lor să nu îplinească cugetele lor: — să nu se pară mică înaintea Ta toată strămoșia, ce a venit asupra noastră, a părinților noștri și asupra poporului Tău.

Doamne, Tu stăpânești peste vieță și peste moarte, și pogori la porțile iadului și iarăși ridici: — înaintea Ta aducem rugăciunile noastre, nu pentru dreptățile noastre, ci pentru multele Tale îndurări. Scoală-Te într-o ajutorul nostru și mântuiește-ne pentru mila Ta. Dă-ne ajutor, ca să scăpăm din strămoșie. Dumnezeule Mântuitorul nostru, ajută-ne nouă pentru mărirea numelui Tău, ca să se sălășluiească mărirea în pământul nostru, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Aceste dispoziții sunt de natură provizorie până la statornicirea unor raporturi definitive în privința vieții de stat.

Arad, din ședința Preasfințitului Sinod Episcopesc al mitropoliei ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, ținută la 10 Noemvrie 1918.

Ioan I. Papp m. p.,

Episcopul Aradului, totodată și locțiitor de mitropolit.

Dr. E. Miron Crîstea m. p.,

Episcopul Caransebeșului.

D. de Saint-Aulaire.

Avem știri că la o adunare populară în Iași ținută de curând, ambasadorul Franței d. de Saint-Aulaire s'a jurat în fața publicului să nu mai vadă lumea cu ochii, dacă nu se va împlini idealul național al tuturor Românilor. A mai declarat că întreagă antanta vrea realizarea unității naționale a Românilor. Se pare că acesta a fost momentul, care a încălzit pe marele învățat N. Iorga și l-a determinat să scrie următoarele rânduri în *Neamul Românesc* (o foaie pe care ni-a adus-o cu alte din străinătate aeroplanul românesc, care a aterizat pe Câmpia Libertății de lângă Blaj în 22 Nov.):

Va trece vremea după întregirea noastră națională, și multe nume, astăzi pe toate buzele, se vor uita. Al dlui de Saint-Aulaire, ministrul Franței, va rămânea însă în amintirea tuturor, ca și al generalului Berthelot, pentru că e înscris, ca și al aceluia, în istoria însăși a țării și a neamului nostru.

Venit în mijlocul nostru din depărtatul Maroc, fără a ști ce popor va întâlni la spatele unui guvern care i se părea șovăitor, diplomatul francez, dintr-o familie care a adus mari servicii Franței în deosebite capitale europene, s'a deprins repede a cunoaște ce comori de jertfă și de credință se cuprind în multumile, pe nedrept desprețuite de înșiși frații lor, ale acestei națiuni, și aceasta a făcut din ministrul unei mari puteri aliate și prietenul sincer și călduros al unui întreg neam.

Când d. de Saint-Aulaire vorbește, la comemorări, la triste ceremonii de înmormântare, înaintea manifestanților cari vin să-i aducă tributul cuvenit de recunoștință și salutului mișcat pentru Franța lui, ori, ca ieri, în fața Reginei care admiră cavalerescul eroism al luptătorilor republicei, cuvintele sale, de o distincție superioară, au în același timp energia unor asigurări care merg drept la inima noastră, convingând și emoționând.

Cum și azi ne merge gândul la un Victor Place, la un Talleyrand-Périgord, acci diplomați ai imperiului napoleonian cari ne-au ajutat așa de inimos să avem o patrie între Carpați și Dunăre, cei de după noi vor lega numele dlui de Saint-Aulaire de largirea acestei patrii între hotarele neamului.

Și, cum totuși este o magie în urările unui popor recunoscător, ea va adăuga la norocul și fericirea celui care ni-a făcut atâta bine și a acelora pe cari, la el acasă îi iubeste mai mult.

N. Iorga.

Un apel pentru toți.

Consiliul Național Român din Orăștie al cărui președinte este d. dr. Aurel Vlad și în care sunt reprezentate toate clasele noastre sociale prin câte 4 inși, publică următorul apel.

— Frați Români, Războiul mondial s'a sfârșit cu înfrângerea puterilor centrale și prăbușirea imperialismului german. Prin aceasta prăbușire s'a zdruncinat din temelii dominațiunea ori cărui popor asupra altui popor, așa încât și pentru poporul nostru a răsărit soarele libertății și independenței naționale. Dreptul de liberă dispunere a popoarelor a ieșit triumfător la iveală și astfel și națiunea română este pusă în posibilitatea de a hotări ea însăși liberă și independentă asupra sortii sale. Nu mai există putere în lume care să împiedece dorul și aspirațiunea neamului nostru, care tinde la împlinirea idealului național: la unirea tuturor Românilor. Președintele Statelor Unite din America Wilson în nota sa din 5 Noemvrie adresată conzului român din Washington încuviințează ideea și dorința națională a Românilor de pretutindenea și promite că la conferința de pace va sprijini cu toată puterea, de care dispune, dorința neamului nostru. În fața acestor asigurări sârbătorești națiunea română din Ungaria și Transilvania are sfânta datorință de a aștepta în liniște și pace ziua aceea sfântă și măreață, când cu toții împreună vom juca hora unirii. Deaceia fraților cu îngrijorare și mahnire până la adâncul inimii am luat la cunoștință faptul întristător, că unii fii uitați de sine ai neamului românesc urmând pilda afurisită a bolșevicilor din Rusia prin jaf, furt și volnicii nedemne de un popor cult compromis libertatea noastră națională și prezintă poporul nostru înaintea lumii, ca nevrednic de-a fi părtaș de libertate.

În legătură cu acestea porniri primejdioase Vă aducem la cunoștință sfatul ce-l dă președintele Wilson popoarelor din fosta monahie austro-ungară așadară și poporului românesc:

Dați-mi voie, ca tâlcuitorului prietenilor celor mai buni și adevărați ai Dvoastră, să Vă îndemn a povățui toate popoarele spre adevărata libertate. Faceți tot ce stă în putere, ca prefacerile ce se află în curgere, să se îndeplinească cu rânduală, cumpăt, dragoste înțelegătoare și bărbăție. Ocoliți și împiedecați toate silniciile și faptele neomenești. Nu murdăriți cu aceste analele timpului de renaștere. Să știți, că fapte de aceste numai ar întârzia lucrurile mari, pentru cari ne luptăm cu toții.

Cu încredere mă întorc către Dvoastră rugându-Vă să înăbușiți orice volnicie, care numai ar întârzia și discredita apropierea libertății.

În legătură cu aceste sfaturi ale președintelui Wilson ne luăm voie a Vă adresa Dvoastră fraților următoarele povete: 1. Să stați în pace să nu râvniți la bururile altora și să Vă vedeți de lucrurile Dvoastră. 2. Să cinstiți toate popoarele și profesiunile cu care veniți în atingere: pentru că așa se cuvine în lumea cea nouă. 3. Să puneți la o parte orice dușmănie și să uitați orice nedreptate ce vi s'a făcut în trecut. Lăpădați-Vă de orice patimă! Fiți frați și creștini adevărați, iubiți-Vă unul pe altul și astfel curățiți de orice păcat, să așteptăm cu nădejde și bucurie praznicul cel mare, care încurând are să vie, praznicul învierii neamului românesc.

Din lumea mare.

Wilhelm prizonier.

Berlin. — Ziarul *Morgenzeitung* are informația din Paris, că aliații au adus la cunoștința guvernului olandez, că împăratul german e prizonier și pentru eventuala evadare fac răspunzător guvernul olandez. Pentru stabilirea rolului împăratului la izbucnirea războiului. Vineri se va întruni o conferință în Versailles.

Antanta nu ușurează condițiile de pace.

Berlin. — Zilele acestea se așteaptă sosirea delegaților din Anglia, America și Franța, ca să discute condițiile contractului de armistițiu. Nu este nici o speranță, că antanta va ușura condițiile armistițiului. Anglia nu se va mulțumi cu aceea că Nemții își vor cere iertare pentru tratamentul rău de care au împărțit pe prizonierii englezi. Anglia e pentru despăgubire și cere pedepsirea celor vinovați. Observarea condițiilor de armistițiu antanta o va forța chiar cu armele, dacă va cere trebuința.

Francezii resping protestul Germanilor.

Berlin. — Mareșalul Foch se leagă întru toate de punctele contractului de armistițiu și a deobligat pe reprezentanții Francezi, să exopereze întru toate împlinirea condițiilor. Nemții n'au a-și face iluzii, fiindcă în fața lor stau dușmani cari nu au de gând a discuta ci numai a dicta pacea. La cel din urmă protest al Germaniei președintele Franței a pus pe masă protestul zicând:

— *E de prisos să le răspundem!*

Francezii și Germanii.

Berlin. — Ministrul de externe francez Pichon a declarat în o sedință a comisiei afacerilor de externe a camerei, că nici nu vor sta de vorbă cu delegații consiliului muncitorilor și soldaților germani, în privința chestiilor armistițiului. Partidul liberal englez amenință deasemenea pe Germanii, că nu vor căpăta pacea, până nu vor convoca adunarea constituantă.

Armata română în Ardeal.

Armata română trecând pasurile Oituzului, dela Ghimes și Dornavatra înaintează în plin avânt.

Troape regulate române concentrate în Valea râului Moldova au trecut hotarele în mai multe coloane.

Un regiment român trecând strămoșia dela Tulgheș a plecat spre Borsec și Valea Mureșului.

Coloana română, ce a trecut în 24 Noembrie strămoșia dela Ghimes a sosit la Ciucsereda, ocupând orașul.

Ciucsereda, 27 Nov. Ieri după amiază la ora 1 a intrat în oraș un regiment și o baterie română. Trupele române au atitudine prietenoasă față de populație.

Toplița, 27 Nov. — Ieri dimineață la orele 8 și jumătate a sosit în oraș din spre Borsec o patrulă română compusă din 15 soldați. După amiază la orele 3 au intrat în oraș 1500 soldați români, conduși de un colonel. S'a dispus ca din gară să nu plece nici un tren, până la alte dispoziții.

Cluj, 27 Nov. În Ciucsereda a intrat un regiment din armata română, cu artilerie și trenul corespunzător. Soldații au fost adăpostiți în cazarmă, iar ofițerii la particulari. Posta, telegraful, trenul sunt sub supraveghierea armatei române.

Toplița, 27 Nov. — Sâmbătă au mai sosit la Ghimes 50 ofițeri români, 1500 soldați de infanterie, 150 cavaleriști și 100 artileriști, de unde dimineață la orele 1 după amiază au plecat spre Ciucsereda. Aceste trupe au sosit ieri în Ciucsereda. În Ghimes a rămas un detașament de 25 soldați.

Budapesta, 27 Nov. Primarul Albei-Iulia, la dorința Consiliului național, a afișat proclamarea regelui Ferdinand.

ORGANIZAREA ROMÂNILOR.**Lăpușnic.**

Locuitorii comunei Lăpușeni s'au constituit în Consiliu național român, formându-și și gardă națională în 8 l. c. Președinte: *Emanuil Suiaga.*

Cuveșdia.

În 4 (17) l. c. s'a constituit Consiliul național român pentru comuna Cuveșdia (cercul Lipova), din următorii membrii:

Ioan Suci preot president, George Tomi învățător notar, Lucian Tomi cand de preot, Vichente Momir, Nicolae Butan și Vasile Avramescu membri.

Chișineu.

Gardele din cercul Chișineu le-a organizat locotenentul dr. Stoian Popescu.

Azi toate satele românești din cerc își au gardele lor, absolut neatârnoare de jandarmerie, cu 40-60 de membri cu ofițerii noștri în frunte. Ele sunt sufletul satelor și

prin ele conducerea acestora a ajuns românească, tricolorul le dă viae înfățișare și inaugurarea steagurilor e zi de sărbătoare. La Nădab steagul s'a sfințit la biserică, apoi naintea bisericii i-s'a dat onor de gardiști și acum înfipt pe turn vestește biruință.

Prin munca gardelor paguba făcută în zilele de răsvrățire s-a restabilit în bună parte. Muncii cinșite a noastre i se poate atribui, că fostul dominiu al arhiducelui Iosif întâiu în continuă comunicare cu comandamentul central cercual al gardelor, a intrat decurând în legătură directă cu Consiliul național român, cerându-i sprijinul în acțiunile-i viitoare de interesul poporului, dând promisiunea de a îngriji alimentarea publică cu prețuri scăzute și a nu exporta nimic. (*boșcu.*)

Alegerea deputaților

pentru adunarea națională în cercul Chișineului s'a făcut Duminică la o oră, în grandioasa adunare, cum n'a mai văzut Chișineul. Au venit în impunătoare conducte gardele sătene și țărâniea cu steaguri românești, muzică și banderii, în ordine de model, păstrată și în decursul adunării și la întoarcere. Adunarea a fost deschisă de dr. Gheorghe Popoviciu, prezidată de protopopul dr. Demetriu Barbu, au mai vorbit dr. Ioan Codrean, plugarul Dumitru Muscan, preotul Petru Marșieu și universitarul Gheorghe Popoviciu. Adunarea salutând era de libertate națională, produsă de armeie învingătoare ale antantei se declară pe lângă statul unitar democrat al tuturor Românilor cu ștergerea privilegiilor boeresti. Privește cu simpatie mișcarea democratică maghiară, dar românimea își are democrația sa românească, și nu se leagă de maghiarime. Cu unanimitate se aleg de deputați advocații dr. Gheorghe Popoviciu, dr. Adrian Popescu, dr. Iustin Marșieu și plugarii Dumitru Muscan și Ignat Bogdan. Dintre cei *aproape trei mii de față se mai anunță pentru Alba-Iulia 150 de participători benevoli, dintre cari aproape 100 țărani.*

Soborșin, Petriș.

În notariatele Soborșinului și Petrișului s'a făcut organizarea gărzilor noastre naționale în toate satele, multămintă hărniciei locotenentului Eugen Spinantu, învățător în Soborșin.

Întâiul vicariat

național român din voința poporului.

În 18 l. c. poporul român din cercul Căraților s'a întrunit într-o mare adunare națională, sub prezidiul arhidiaconului Romul Marchiș. Adunarea s'a deschis cu imnul național *Deșteaptă-te Române*, iar după cuvântul prezidiului s'au constituit C. N. R. cercual și Consiliile N. R. comunale.

C. N. R. cercual e constituit astfel: președinte Romul Marchiș vicar, vpreședinte dr. Cornel Pap advocat, notar Demetriu Coltău conducătorul fil. Bihoreana, membrii George Murășan, Alexa Pop, Andreiu Bogdan protopopi, Cornel Abrudan paroh, Ambrozie Nicoară învățător, Alesandru Seucan cassar și Valentin Vanca mașinist.

Consiliile comunale s'au organizat 11, în frunte cu reprezentanții din popor.

Parohul Abrudan cetește jurământul și toți cei de față joară solemn credință C. N. R. C.

Dintre vorbirile însuflețitoare, două (a unui mașinist și a unui lemnar) au vărsat toată amărăciunea Românilor din aceste părți împotriva episcopiei de Hajdudorog.

Indignați și mâhniți la culme am fost noi Români rupți din trupul diecezelor românești și alăturați cu forța la episcopia de Hajdudorog, care prin nenumărate mijloace a încercat să ne despartă tot mai mult de neamul nostru de-un sânge și de-o lege — ne scrie corespondentul. — Cu atât ne-a fost mai mare bucuria, că am putut rupe azi lanțurile ce ne rodeau sufletul. Căci cerem, nu lărgirea cătușelor, ci sfărâmarea lor.

Și a hotărât în consecință această adunare, cu un glas, desfacerea tuturor parohi-

lor românești de episcopia dela Hajdudorog, proclamând cu mare însuflețire *acest vicariat național român* ca parte constitutivă a provinciei metropolitane din Blaj, sub oblăduirea și scutul C. N. R. C. — După acestea adunarea aclamă de *vicar național român* pe vrednicul arhidiacon-paroli gr. cat. din Carăii mari pe Romul Marchiș, îndrumându-l să notifice proclamarea forurilor competente pentru recunoașterea legală a acestui prim vicariat național românesc din *dorința poporului* și până când sfântul Scaun va face reîncorporarea, — să notifice mai departe întregului cler și popor hotărârea adunării, — iar episcopului de Hajdudorog să-i aducă la cunoștință, că din clipa aceasta poporul românesc nu-i mai recunoaște dreptul de jurisdicțiune asupra sa.

Vicarul din voința poporului mulțumește și ordonează imediat, ca — și până la alte dispoziții — în sf. liturghie și în toate funcțiile bisericești, în locul regelui, să se amintească Consiliul național român central, căruia toți Români i-au jurat credință.

Fericite zile, prevestitoare ale celor ce-o să vină!...

Din Biharia.

Judecând după știrile, ce apar în jurnale, s'ar părea, că și în vremele acestea de sguduitoare renaștere — Bihorul doarme. Adevărul este însă tocmai contrarul. Bihorul e treaz, Bihorul își face datoria. Conștient și cu o sobră însuflețire, pentru că la vremuri mari se cer vorbe puține.

Consiliul național român pentru Oradea mare s'a constituit aici din zilele prime. Toți intelectualii, toți fruntașii clerului și ai poporului din Bihor s'au întrunit în casa dlui *dr. Aurel Lazar*, sub prezidenția căruia s'a constituit sfatul național și consiliul militar românesc. Asemenea consiliu s'a constituit la Beiuș, iar garde naționale aproape în toate comunele românești. Imediat după constituire, membrii consiliului și ofițerii gardei naționale au depus jurământul sub un frumos steag tricolor, jurând credință marelui sfat al neamului. S'a trimis apoi un mare manifest către popor. De atunci ședințele și lucrările se urmează în modul cel mai febril. Consiliul național și comandamentul gardei naționale s'au instalat în mai multe oădi din *casa comitatului*. Soarta, cu cruda ei ironie, a voit ca Români să ocupe tocmai locuința celui mai grandoman tisaist, a fostului fișpan.

Trecătorii din provincie, preoții și țărani noștri, sosiți la Oradea, stau uniți și cu privirile pierdute, văzând pe coridoarele casei comitatului felurite placate și avizuri tipărite românești. Doamne, ce zile am ajuns! — exclamă dascălul rural, cu ochii scânteietori de extaz.

Și curg plânsurile de pe sate, curg țărani în deputații, jălându-se de atrocitățile gardiștilor și jandarimilor străini. Dela mulți țărani din Suncuius, gardiști unguri la comanda sublocot. Móricz, au dus vaci, porci grași, mai multe mâji metrice de bucate și găini. Toate acestea d. Móricz le-a recvirat ca „kézizálog” pentru devastarea comisă de făptuitorii necunoscuți la prăvălia de consum „Hangya” din sat.

La intervenția momentană a dlui *dr. Lazar*, toate lucrurile li-s'au restituit. Din *multimea de nedreptăți și abuzuri*, cu cari e maltratată și azi poporul nostru, amintim acest singur caz, ca să se știe ce se întâmplă în Bihor.

Consiliul național de altcum ține ședințele aproape zilnic și — grație agilității și neobosității prezident — ia în desbatere și rezolvă toate chestiile, toate jalbele și cererile, cari sosesec din diferite părți. Poporul își manifestă toată alpierea și încrederea față de conducătorii săi din consiliul național.

În ședința din urmă s'au luat demersurile pentru ținerea alegerilor cercuale și exmiterea reprezentanților clerului și ai poporului la *Marea Adunare Națională* ce se va ține în curând la Alba-Iulia. După toate semnele și pregătirile Bihorul va fi reprezentat cu demnitate la istoricul plebiscit al neamului, care-si va proclama independența și suzeranitatea.

Presa ungurească din capitală și unele fi-tuice jidovești din loc își urmează însă meseria din trecut și continuă să-și hrănească cetitorii cu știri false, cu prognosticuri naive sau fan-

tastice. Din acest motiv Consiliul național a delegat pe membrul său, pâr, asesor *Gh. Tulbure*, să informeze presa și să dementeze știrile plătute cu reacredință.

Cu Aradul se susține contact viu.

Comanda militară încă își urmează activitatea potrivit îndrumărilor din *Românul*. Zilele acestea comandamentul central s'a organizat după cum urmează:

Comandant: Căpitan Emil de Herbay. Adjutant: Locotenent Andrei Popoviciu. Secretar: Nerva Traian Cosma. Referent prezidial: Căpitan Gheorghe Muntean. Adjutant: Sublocot. Ioan Ursan. Referent strategic: Căp. Gheorghe Muntean. Adjutant: Sublocot. Ioan Ursan. Referent economic: Sublocot. Dimitrie Temu. Sublocot. Lazar Omorean. Referent justiciar: Locot. dr. Dim. Mangra. Referent sanitar: Căp. med. dr. Nicolae Popoviciu. Referent sufletesc: protopresb. Gheorghe Tulbure, as. ref. cons. Preot: prof. Augustin Magyar. Referent de legătură: Sublocot. dr. Grigoriu Egry. Stegar dr. Sever Andru. Serviciul de gară: Edvard Bacos preot camp. Locot. veterinar: Tiberiu Cristea. Sublocot. Traian Hemdea și sublocot. St. Raichici. Serviciu de cancelarie: dr. Valer Mărcuș, Nerva Jerčan, Liviu Lazar și G. Dudulescu.

Activitatea referenților este precizată în nr. 4 din 13 Nov. al *Românului*.

Sdremțele domnului Jászai.

În noroiul drumurilor găsim numeroasele sdremțe de hârtie călcate de picioarele oamenilor. Ce sdremțe sunt acestea? Sunt hârtiile volante care cuprind proclamațiile guvernului unguresc către țărani ca să facă vrajbă între ei și cărturari și să poată rade în pumni Ungurii la urmă.

Se vede însă că țărani noștri nu dau nimic pe petecile aceste de hârtie. Le și fac judecata pe loc: le calcă în picioare. Merită soarta asta.

Uitați-vă oameni buni, cum Ungurii ne stălesc și ne urțesc limba noastră frumoasă românească în tipografiile lor maghiare. A cui e limba asta pocită? Asta nu-i a noastră. Nu citiți sdremțele acestea fiindcă e venin în ele. Ci scuipați-le și călcați-le în picioare. O sdreanță de-a lui Jászai uite-o aici:

Frații noștri soldați! Revoluția a sters sistemă vechiu pecătoasă și ne a adus pacea. De acum înaintea nu mai sunteți soldați, plecați a casă că să uitați groaznică suferința al războiului mondial. Dar înaintea de a lua repausul vostru, ve roagă sermană țara noastră — atita suferită — se îngrijiiți a casă de ordinele. Voi o se luați de acum înaintea în mâna hăturile țarei, voi o se alegeți persoanele pe cari o se trimiteți la parlament și se ve uitați bine la această persoană că se fie un adevărat om al poporului. Deaici încolo o se aibă deja fie care barbat și femeia dreptul seu de a vota. care a implinit vârsta de 24 ani, ministri și deputați o se guvernează țară după voință voastră. Regele mare se mai fie înconjurată de domni, de preoți, de aici încolo nu o se mai avem de loc o rege. Căci regele n'a vrut, pacea ci avea frică de a nu pierde tronul și armata sa Revoluțiunea voastră a restorinat armata regelui și revoluțiunea voastră ne și adus pacea — atita asteptatea Dar această pacea crebne pastrată. Această țară este deja al vostru, deci nu admiteți că se fie ruinat, de hoști de jăfători și de pirați Nu permiteți că dușmani al' revoluției se rispecască neghină între sectele și naționalitățile pe urmă că popoarele țarei se omoară și s'e jefuiască unul pe altul. Nu admiteți căcândva se mai aibă loc vre un războiu. Voim pacea, regula, fericierea, pepământ. Nu tolerați, de a pune foc și se fie jefuită averea poporului de indivizi, care se pândesc prin tuneric Predați pe dânsii pe mâna tribunalului faceți regulă frații noștri soldați că guvernul se fie pus la adăpost, de a lucra spre binele nostru tuturor! Se trească guvernul poporului revoluționară Se trească republică!

Başbuzucisme.

D. *Vasiliu Butar* preot în Remeti, (cerc. Aiud), azi după amiază ne-a cercetat în redacție, să ne aducă personal la cunoștință maltratarea de care se împărtășit garda națională maghiară din Aiud. Stăt pe de-a cât și familia. În timp ce era dus la o amornământare, gardiștii maghiari l-au navălit în casă, au jefuit bucataria și pivnița, i-au tăiat 3 oi și întrebau încoturnu după d. parinte, însă după ce s'au săturat și s'au îndesat cu ce le-a trebuit.

s'au cam mai dus. Intre gardiști cei mai mulți sunt foști jandarmi, cari știind destul de bine românește se dădeau de Români. Comandantul acestor tâlhari e un locotenent ungur, care își plătește feciorii, din banii comunei cu 50 cor. la zi. Astea se întâmplă azi la Aiud! fără cunoștința și fără intervenția gardei naționale române de acolo. *Ordinațiunile comandei supreme a gardelor române sunt clare și pentru cazuri la fel a fixat noțmele de urmat. Ce face garda română din Aiud?*

Azi d. a. doi teologi din c. III ai institutului nostru de aici, în trecere peste piața Tököly, în fața bisericii românești, au fost oprți de câțiva studenți gimnaziști maghiari, au fost insultați cu vechile epitete ce le adresează Românilor, au cercat apoi să le rupă tricolorul românesc din butonieră, ceea ce a provocat rezistența fizică a teologilor. Trecătorii maghiari, soldați și civili s'au năpusit asupra celor doi teologi, pălmindu-i și lovindu-i cu bastonul. Cei doi tineri, cu urmele de tină a luptei, au venit de-a dreptul la noi și ne-au povestit arpadismul cu atât mai răsvrător cu cât se întâmplă aici în Arad. Unde cred oare să ajungă copiii lui Károlyi, cu „democratisme” de acestea!

Avem înaintea noastră un proces verbal luat cu soldatul Iosif Onițu din Păuliș, prin d. căp. Serb și Riscuția despre crimele comise de garda maghiară din Arad în Otlaca, Chișineu etc. Soldatul spunc, că venind din spital la regiment, l-au împărțit fără întrebare la garda ungurească. Încă în ziua împărțirii, sub conducerea unui căpitan maghiar (care locuiește în Magyar-u.) au plecat în slujbă, fiind duși dintr'un loc într'altul cu trenuri speciale. În cel dintâiu loc, Chișineu, fără vină și fără judecată au împușcat un Român. Ajunși la Otlaca au maltratât întreg satul, au dus 7 oameni cu sine. Lângă gara din loc. pe unul l-au pușcat în mijlocul câmpului, unde l-au lăsat neîngropat. Cinci au fost duși la Sântana, unde au fost predați jandarmilor, ca să-i puște.

„Văzând brutalitățile acestea m'am desgustat și acum mă adresez C. N. R. și rog pe domni a-mi da îndrumări și a mă elibera de o astfel de gardă” — zice cu adâncă consternare soldatul Iosif Onițu. Cele spuse de Onițu stau aci sub cercetarea C. N. militar român.

Cazul tătarec din Valca-Sângeorgiului se aseamănă cu cel din Josikafalva, cu deosebirea, că acesta a fost comis ziua.

Adv. Ajtay din Chitw, cu fiul său, apoi cu spanul și sergentul de jandarmerie, înarmați cu puști și bastoane, au bătut pe judele comunal Moise Visenerescu de i-au rupt oasele, apoi l-au spânzurat de grinda surii. Au cutrierat întreg satul, au dus cu sine dela oamenii ghete și cizme — ce ziceau că sunt lucruri furate. Au băgat o groază în oameni, de au luat-o de frică spre păduri. 37 de oameni au fost atât de grav maltratați, bătuți cu patul puștii și răniți — încât azi zac în pat.

În cazul acesta s'a pornit cercetarea atât din partea C. N. R. cât și a C. N. M., iar protocolul amănunțit, luat de o comisiune mixtă a consiliilor a fost înaintat procuraturii din Deva. Decât atât, va fi însă mai vorbitor glasul sângelui curs.

INFORMAȚIUNI.

Ziua sf. Arhangheli în Iași. Ziua sf. Arhangheli Mihail și Gavril s'a serbat în Iași cu mari solemnități. De sf. Mihail gândul tuturor Românilor s'a îndreptat către Mihai Vodă cel Viteaz, care o clipă a ținut sub domnia sa Tara-Românească, Moldova și Transilvania, intruchipând astfel — înainte cu 300 de ani — întregirea neamului.

Ca un cucernic prios memoriei marelui Vodă, în *Catedrala mitropolitană* s'a făcut un parastas la orele 12 de I. P. S. Mitropolitul Moldovei și Sucevei, încunjurat de înaltul cler. Capul Voevodului a fost depus în mijlocul bisericii pe un catafalc. A asistat familia regală, guvernul, corpul diplomatic, autoritățile, o delegație cu comandantul reg. 6 „Mihai Viteazul”. La usa bisericii o companie de onoare, cu muzică și drapel, a dat onorurile.

I. P. S. Mitropolitul a ținut o cuvântare, arătând rolul Marelui Voevod în organizarea bisericească a Românilor și rostul politic și național al lui Mihai Viteazul.

În timpul serviciului religios au sunat toate clopotele dela bisericile din oraș. Catedrala a fost deschisă toată ziua, ca publicul să defileze pe lângă capul lui Mihai Viteazul.

Partea II-a a serbării a avut loc în sala teatrului cu programul următor:

Cuvânt de deschidere asupra lui Mihai Viteazul, ținut de Alex. Lăpădat, membru al Academiei Române. Au urmat și alte cuvântări, recitări și cântări.

În aula Universității conferință în limba franceză de d. prof. N. Iorga pentru corpul diplomatic și membrii misiunilor militare.

Rectificare. În articolul „Datele statistice ale ministrului Jászai — în lumina adevărului” (*Românul* nr. 9) s'au strecurat câteva greseli.

Numărul neromânilor e 2,650.000, dintre cari 1,300.000 maghiari (săcui), 200.000 ruteni, 700.000 nemți (svabi și săși), 7000 slovaci, 3000 croați, 290 mii sârbi și 150.000 jidani. **Dr. Romul Bolla**

La Adunarea Națională dela Alba-Iulia îndemnăm pe oameni să plece de pe acum. Nu putem ști de vom avea ori nu trenuri speciale, și pentruca să nu ne îngrămădim și strămtorăm prea mult în ultimele zile, dăm sfatul, îndeosebi comunelor cari pleacă în grup mai mare, să se pregătească deja în zilele aceste să călătorească la Alba-Iulia.

Principele moștenitor Carol pentru interesul ce l-a purtat răniților în 1917, Principele Nicolae pentru ajutorul dat Reginei la ușurarea suferințelor răniților și Principesa Ileana pentru dragostea cu care a îngrijit de răniți și de orfani — au fost decorați cu *Crucea Reginei Maria*.

La colecta pentru orfanii rămași după preotul Cristişului Ioan Opris ucis de jandarmii ungurești au contribuit la administrația ziarului nostru: Ilarie Crișan 100 cor. și Nicolae Mihulin profesor 20 cor.

Racovski, socialistul din regatul român și frate cu Lenin și Tolstoi, petrece astăzi la Budapesta, stă la dispoziția lui Jászai și organizează o întreagă expediție de socialiști rabiști printre Români ca să provoace desbinări. Se vorbește că ar avea la îndemână un capital de vre-o 20 milioane coroane... ca 'n povești.

Prisonierii români din Germania spre casă. În urma încheierii armistițiului general cei 40.000 de prizonieri români, aflați în lagărele din Germania, se vor reîntoarce în țară. Germania a refuzat să elibereze acești prizonieri în urma încheierii păcii dela București, când guvernul nostru îi restituise proprii ei soldați prizonieri în România. Comunicația prin Austria și Ungaria fiind deocamdată puțin sigură, primele transporturi din acești prizonieri vor veni în țară pe drumul Salonicului.

Presă românească de pretutindeni a luat un avânt neobișnuit. Nimic mai grăitor decât acest fenomen despre minunatele roade ale libertății. Țările civilizate, ca de pildă Anglia, n'a restrâns întru nimic dreptul liberei opinii nici chiar în decursul războiului! Asigurarea cuvântului liber a fost o dorință veche și a popoarelor oprimate. Căzând cătușile în Ungaria a reinviat și presa noastră de aici, amuțită de severitatea legilor.

Au apărut foi nouă: *Libertatea* cea mult cetită la Orăștie, *Tara Hategului*, *Glasul Ardealului* în Brașov (făcând să dispară *Gazeta Transilvaniei* vândută Ungurilor), *Timpul Nou* în Viena (foala soldaților). Apar zilnic *Unirea* dela Blaj redactată ireproșabil, și *Telegraful Român* dela Sibiu desrobbit de spiritul mangrist. Deasemeni stă în serviciul cauzei românești *Foala Poporului Român* dela Budapesta, care a fost cumpărată și a stat în slujba lui Tisza și a tovarășilor de regim. Foile bisericesti toate stau în serviciul cauzelor mari naționale: *Biserica și Școala* din Arad, *Foala Diecezană* și *Lumina* din Caransebes. Bucovina ne trimite revista *Glasul Bucovinei* și *Monitorul Bucovinei*. Iar în București va apare în curând foala *Dacia*, organ al unității naționale, sub direcția marilor scriitori Vlahuță și Brătescu-Voinești. Salutăm presa liberă!

Oficiale.

Comandanții secțiilor sunt somați intrucât până astăzi nu au înaintat rapoarte despre organizarea gardelor rurale să trimită aceste rapoarte la comanda gardelor comitatense, cu atât mai vârtos pentruca la caz contrar nici evidența, nici statistica, nici competențele ofițerilor și gardiștilor nu se pot ficvida.

Avramescu, căp.

Redactor responsabil: Dr. Sever Miclea.
Editor responsabil: Aurel Rusu.